

آموزش کارآفرینی

هانیه شامی زنجانی^۱، سید حسن موسوی^۱

مقاله مروری

چکیده

زمینه و هدف: در دنیای در حال تحول امروز، کامیابی از آن جوامع و سازمان‌هایی است که بین منابع کمیاب و قابلیت‌های مدیریتی و کارآفرینی منابع انسانی خود رابطه معناداری برقرار سازند به عبارتی دیگر، در مسیر توسعه، حرکت رو به جلو و با شتاب جامعه و سازمان‌ها منوط به ایجاد بسترهای مناسب، جهت تجهیز منابع انسانی به دانش و مهارت کارآفرینی است تا آنها با استفاده از این توانمندی ارزشمند، سایر منابع جامعه و سازمان را به سوی ایجاد حصول رشد و توسعه، مدیریت و هدایت کنند یکی از بسترهای مناسب در این زمینه آموزش می‌باشد.

در مورد تعریف کارآفرینی دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد و درک کامل مفهوم و موضوع "کارآفرینی" نیازمند اطلاع از دیدگاه‌های بین رشته‌ای می‌باشد. کارآفرینی برحسب ماهیت خود و توجه محققان رشته‌های مختلف از نظر روانشناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، صنعت و حتی تاریخی تعریف شده است. به دلیل نقش و جایگاه ویژه کارآفرینان در روند توسعه و رشد اقتصادی، بسیاری از دولت‌ها در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، افراد دارای ویژگی‌های کارآفرینی را به آموزش کارآفرینی و انجام فعالیت‌های کارآفرینانه، تشویق و هدایت تلاش می‌کنند. به طور کلی، سه دلیل مهم کشورها برای توجه به مقوله کارآفرینی و آموزش آن، تولید ثروت، توسعه تکنولوژی و اشتغال مولد است. پژوهش‌های زیادی نیز نشان می‌دهد که مهمترین عامل مؤثر در حرکت کارآفرینی از قوه به فعل، بروز روحیه کارآفرینی در افراد از طریق آموزش می‌باشد.

با توجه به اهمیت کارآفرینی و آموزش آن، سؤالی که مطرح می‌شود این است که کارآفرینی چیست؟ آموزش کارآفرینی به چه معناست و نظر صاحب‌نظران مختلف در مورد آن چیست؟ لذا مقاله حاضر به بررسی مفهوم کارآفرینی، ویژگی‌های کارآفرینی، انواع کارآفرینی و آموزش کارآفرینی و اهداف آن پرداخته است.

کلید واژه‌ها: کارآفرینی، آموزش کارآفرینی، کارآفرینان

ارجاع: شامی زنجانی هانیه، موسوی سید حسن. آموزش کارآفرینی. مجله مدیریت فراگیر ۱۳۹۵؛ ۲(۱): ۶۵-۵۷.

تاریخ پذیرش: ۹۵/۱۲/۲۷

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۰/۲۶

توسعه، مورد توافق و ارجاع اکثر محققین در این زمینه قرار گرفته است بر طبق نظر وی "کارآفرین، نیروی محرکه اصلی در توسعه می‌باشد و نقش وی عبارت است از: نوآوری یا ایجاد ترکیب‌های تازه از مواد" (۱).

رضائیان کارآفرینی را فراگرد شکار فرصت‌ها به وسیله افراد، بدون در نظر گرفتن منابع موجود در اختیار تعریف می‌کند و در اصل بر این مهم استوار است که کارآفرینان به هنگام تصور فرصت‌های جدید، محدودیت‌های منابع جاری را نادیده می‌گیرند (۲).

مبانی نظری کارآفرینی

واژه‌ی کارآفرینی از قرن‌ها پیش و حتی قبل از آنکه در قالب زبان امروزی مطرح شود، در زبان فرانسه متداول شد این واژه معادل کلمه فرانسوی به معنای متعهد شدن می‌باشد. در سال ۱۸۴۸ توسط جی اس میل، کلمه "کارآفرینی" در زبان انگلیسی متداول شد. در واقع هنوز هم تعریف کامل، جامع و مورد پذیرش درباره‌ی کارآفرینی از سوی همه صاحب‌نظران ارائه نشده است اما، در این بین تعریف اقتصاددان مشهور اتریشی "جی اسچومپتر" از کارآفرینی و نقش کارآفرینان در فرایند

۱- دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

آموزش‌های تجاری دارند ریسک‌پذیری معتدل نیز یکی از ویژگی‌های خاص کارآفرینان موفق است (۶).

آردیویل و همکاران ویژگی‌های شخصیتی را به عنوان جنبه اصلی هوشیاری کارآفرینانه به منظور شناسایی فرصت‌های کسب و کار بیان کرده و امید به آینده و خلاقیت را دو ویژگی مهم شخصیتی کارآفرینان می‌دانند و معتقدند ویژگی‌های شخصیتی نظیر؛ ریسک‌پذیری، نیاز به موفقیت و تمایل به نوآوری به کارآفرینان در شناسایی فرصت‌ها، بیشتر از سایر افراد کمک می‌کند (۵).

نیاز به موفقیت

نیاز به به موفقیت عبارت است از "تمایل به انجام کار با استانداردهای عالی جهت موفقیت در موقعیت‌های رقابتی" در ادبیات کسب و کارهای کوچک، از نیاز به موفقیت به عنوان یکی از ویژگی‌های اساسی کارآفرینان موفق نام برده می‌شود (۵). نیاز به موفقیت، اولین ویژگی شخصیتی مربوط به کارآفرینان است اولین کارها در زمینه نیاز به موفقیت به کارهای پیشگامانه مک‌کلند در دهه ۱۹۶۰-۱۹۵۰ بر می‌گردد (۷)

مک‌کلند معتقد است افرادی که خود اقدام به فعالیت‌های اقتصادی می‌کنند از سطح بالایی از موفقیت برخوردارند این افراد ترجیح می‌دهند به واسطه تلاش شخصی خودشان اهداف و راه‌های دستیابی به آنها را تعیین و مسؤولیت حل مشکلات را بر عهده بگیرند (۸).

تئوری "نیاز به موفقیت مک‌کلند" سه ویژگی را در ارتباط با کارآفرینان موفق شناسایی کرده است:

- تمایل برای حل مشکلات و بدست آوردن رضایت از طریق رسیدن به اهدافی که خود تعیین و اولویت‌بندی کرده‌اند.
- توانایی انجام ریسک معقول پس از بررسی راه‌حل‌ها
- نیاز به بازخورد به عنوان معیاری برای ارزیابی موفقیت‌شان (۹).

در واقع نیاز به موفقیت، مشوق مؤثری برای کسب پیشرفت بوده و ابزاری مناسب برای انجام کار خوب و تداوم خوداتکایی است افرادی که دارای انگیزه نیاز به موفقیت در سطح بالایی هستند به دنبال موقعیت‌های چالش برانگیز هستند تا به واسطه

کارآفرینی، فرایند پویایی در جهت افزایش و ایجاد سرمایه است این کار را کسی انجام می‌دهد که خطر از دست دادن زمان یا فرصت‌های شغلی دیگر را در جهت ارزش برای یک محصول یا خدمت می‌پذیرد کارآفرینی یک منش، سبک و الگوی مناسب زیستن است و در اصل یک نوع هستی است، یک باور است و این باورپذیری و منش است که انسان‌ها را به متفاوت بودن با فعل تغییر، دگراندیشی و نواندیشی متمایل می‌دارد و بر اساس همین دگراندیشی و تفاوت است که مجموعه‌ای از ویژگی‌ها در این افراد تقویت یا شکل می‌گیرد که اگر فرد موقعیت‌شناس باشد و قدر این شرایط را بداند و به صورت بهینه آن را مدیریت و هدایت کند، می‌تواند در همه جنبه‌ها ارزش آفرین شود؛ در نتیجه این موارد، او را از دیگران ممتاز می‌کند و موفقیت نسبی او را به دنبال می‌آورد (۳).

ویژگی‌های کارآفرینی

ادبیات کارآفرینی، ویژگی‌های مختلفی را به عنوان متغیرهای مؤثر بر موفقیت شغلی کارآفرینان مورد بررسی قرار داده است در طول بیش از ۵۰ سال تحقیقات کارآفرینی، پژوهشگران متعددی به مطالعه ویژگی‌های کارآفرینی پرداخته‌اند این تحقیقات را می‌توان از نظر تاریخی در سه گروه زیر دسته‌بندی نمود.

- ویژگی‌های شخصیتی
- ویژگی‌های رفتاری
- ویژگی‌های مهارتی (۴).

ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان

مطالعات بسیاری درباره ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان موفق انجام شده است. ویژگی‌های شخصیتی همچون نیاز به موفقیت، نیاز به استقلال، ریسک‌پذیری، تحمل ابهام و نوآوری به عنوان ویژگی‌هایی شناخته شده‌اند که اثر مهمی روی کارآفرینان موفق داشته‌اند (۵). مک‌کلند، به واسطه تئوری‌های روانشناسی در ارتباط با انگیزه‌ها و پاداش‌ها نتیجه گرفت که کارآفرینان، نیاز زیادی برای رسیدن به موفقیت دارند، وی معتقد است افرادی که نیاز به موفقیت در آنها بالاست، افرادی هستند که شانس بیشتری برای موفقیت در تجارت و استفاده از

پروژه به عنوان یک تجربه یادگیری تلقی می‌کنند، نه به عنوان تراژدی فردی (۸).

استقلال

از نظر مک‌کران و فلانینگان، استقلال نیروی برانگیزاننده که فرد با این ویژگی احساس می‌کند که بر سرنوشت خود کنترل دارد، کاری را برای خود انجام می‌دهد و آقای خودش است استقلال‌طلبی (یا به عبارت دیگر، بی‌علاقگی به کار کردن برای دیگران) همانند نیروی است که باعث می‌شود که کارآفرین تمام مخاطره‌ها و ساعت‌های طولانی کار خسته را برای ایجاد فعالیت کارآفرینانه نوپا به جان بخرد نیاز به استقلال‌طلبی همانند نیاز به موفقیت از ویژگی‌های افراد کارآفرین تلقی می‌شود، نیاز به استقلال‌طلبی به عنوان تمایل به مستقل بودن و خودهدایتی تعریف می‌شود، نیاز به استقلال‌طلبی به عنوان یک انگیزه اساسی برای دانشجویانی که ممکن است علاقمند به کار کردن در شرکت‌های کوچکتر باشند، پیشنهاد می‌شود. نیاز به استقلال‌طلبی عنصر محوری مورد علاقه کارآفرین می‌باشد. در واقع نیاز به استقلال، عاملی است که سبب می‌شود تا کارآفرینان به اهداف و رویاهای خود دست یابند البته داشتن استقلال، یک زندگی راحت را تضمین نمی‌نماید بیشتر کارآفرینان ساعات زیادی را در روز کار می‌کنند، علی‌رغم محدودیت‌های اقتصادی و محیطی، خود تصمیم می‌گیرند، کارها را به شیوه خود انجام می‌دهند، طبق برنامه خود عمل می‌نمایند و سودی که خود ایجاد نموده‌اند را برداشت می‌کنند و آنچه حاصل می‌شود، رضایت آنهاست.

توانایی اداره تغییر

ما در زمانی زندگی می‌کنیم که روند دگرگونی در فناوری‌ها، با شتاب فراوان افزایش می‌یابد و موج‌هایی می‌آفریند که همه صنایع را در بر می‌گیرد نمی‌توان جلوی دگرگونی‌ها و تغییرات را گرفت یا خود را از آنها پنهان کرد، باید نگاه‌ها را بر آنها دوخته و برای رویایی با آنها آماده شد کارآفرینان باید آنچه‌چنان توانمند، کارآمد و آماده باشند که بتوانند همانند رخدادهای عادی به هر پیشامد دشوار و پیش‌بینی نشده‌ای پاسخ مناسب دهند بنابراین، کارآفرین نیز باید به همین صورت توانایی اداره تغییر را داشته باشد و بتواند تغییر جهت باد را تشخیص داده،

آنها، اهداف دشوار را به گونه‌ای متعادل تدوین کرده و بتوانند به گونه‌ای عملی به آن اهداف دست یابند.

خلاقیت

خلاقیت عبارت است از، بکارگیری توانایی‌های ذهنی برای ایجاد یک فکر یا مفهوم جدید و تولید یک اندیشه نو تیلور معتقد است خلاقیت شکل دادن تجربه‌ها در سازمان‌بندی‌های جدید است و روگرز نیز معتقد است؛ انگیزه اصلی خلاقیت، گرایش انسان به فعال ساختن خویش، کشش به سوی گسترش، رشد، پختگی، گرایش به آشکارسازی و به کار انداختن همه قابلیت‌های ارگانیک خویشتن است (۱۰). گیلفورد، خلاقیت را تفکری واگرا می‌داند که به جهات مختلف سیر می‌کند و برای حل مسأله به خلق راه‌حل‌های بسیار متنوع و نوین می‌پردازد در واقع کلید موفقیت کارآفرینی، یافتن روش‌های خلاقانه‌ای است که با بکارگیری تکنولوژی‌های جدید، بازاریابی بهتر و کم هزینه‌تر و خلق کالاهای جدید، خواسته‌های بشری را به نحو احسن برآورده می‌سازد (۱۱). در واقع خلاقیت، توانایی گسترش ایده‌های جدید و کشف راه‌های جدید در نگاه به مسایل، مشکلات و فرصت‌ها است، قرار دادن چیزهای قدیمی، در کنار یکدیگر با راه‌های جدید و حذف زواید برای خلق چیزی ساده‌تر و بهتر است (۹).

مخاطره‌پذیری

عبارت است از پذیرش مخاطره‌هایی که می‌توانند از طریق تلاش‌های شخصی مهار شوند. مخاطره‌پذیری شامل تمایل به مدیریت و بر عهده گرفتن امور و اختصاص منابع به فرصت‌هایی است که احتمال تقبل هزینه شکست معقولی را نیز همراه دارند. شاید یکی از گسترده‌ترین ویژگی‌های ذکر شده از کارآفرینان یا کارآفرینی تمایل به پذیرش مخاطره است "مک‌کلند" ادعا کرده بود که افراد با نیاز به موفقیت بالا تمایل بیشتری به قبول مخاطره دارند کارآفرین وقت، تلاش و اعتبار کاری‌اش را در معرض مخاطره قرار می‌دهد و منابع مالی را در یک کار مخاطره‌آمیز سرمایه‌گذاری می‌کند، در این کار، عدم قطعیت و مخاطره ناشی از شکست وجود دارد، به همین دلیل، کارآفرینان به یادگیری مدیریت مخاطره و تحمل ابهام برای خود و دیگران تمایل دارند و شکست یک

تطبیق با آنها است تمامی این کارها به خاطر محدود نمودن عوامل نامطمئن و افزایش شانس موفقیت است یکی دیگر از ویژگی‌های رفتاری مهم و اساسی در کارآفرینان تمایل آنها به پیگیری بازتاب عملکردشان است کارآفرین به خاطر آگاهی از وضعیت موجود، به دنبال بازتاب عملکرد خود، چه خوب و چه بد می‌باشد بدون داشتن این اطلاعات ادامه کار برای او بسیار دشوار است ماهیت کارآفرینی نیز با این امر تطبیق دارد وجود اطلاعات قوی برای دست یافتن به نقاط ضعف در تصمیم‌گیری و اماکن تصحیح اعمال بسیار مهم است این بازتاب می‌تواند به شکل سود فروش، درصد کنترل، حجم تولید، نرخ رشد، عکس‌العمل خریداران و غیره آشکار گردد (۱۱).

ویژگی‌های مهارتی کارآفرینان

از جمله ویژگی‌های مهارتی کارآفرینان می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- مهارت و قابلیت فرصت‌شناسی، که با شناسایی و توسعه فرصت‌های بازار ارتباط دارد.
- مهارت ارتباطی، که با تعاملات فرد با فرد و یا فرد با گروه مرتبط است، یعنی ایجاد بستری از اعتماد و همکاری، برقراری ارتباطات و تماس‌ها، توانایی متقاعد کردن و نفوذ در دیگران، مهارت‌های بین فردی و ارتباطی.
- مهارت ادراکی، که با توانایی‌های مختلف ادراکی که در رفتار کارآفرینان منعکس می‌شود در ارتباط است، یعنی مهارت‌های تصمیم‌گیری، جذب و درک اطلاعات پیچیده، ریسک‌پذیری و نوآوری.
- مهارت سازماندهی، که با سازماندهی منابع مختلف داخلی و خارجی نظیر منابع انسانی، فیزیکی، تکنولوژی و مالی، تشکیل تیم‌های ارشادی و تعلیم و کنترل کارکنان در ارتباط مهارت استراتژیکی؛ که با تدوین، ارزیابی و اجرای استراتژی‌های شرکت در ارتباط است.
- مهارت تعهد و مسؤولیت‌پذیری؛ که کارآفرینان را در جریان تجارت به سوی جلو هدایت می‌کند (۱۲).

انواع کارآفرینی

محققان مختلف انواع و اقسام گوناگونی از کارآفرینی ذکر می‌نمایند که عبارتند از: (۱۳)

مسیر مناسب را برگزیند این توانایی برای ادامه آینده کار کارآفرین بسیار مهم و حساس است.

سایر ویژگی‌های کارآفرینی عبارتند از: آینده‌نگری، عزم، اراده، پشتکار، فرصت‌طلبی، رهبری، مسؤولیت‌پذیری، هدف‌گرایی، مرکز کنترل و .

ویژگی‌های رفتاری کارآفرینان

دلما، تحقیقات انجام شده در این حوزه را در دو بخش کلی، ویژگی‌هایی مبتنی بر "گرایشات" کارآفرین و ویژگی‌های مبتنی بر "انگیزه‌های" کارآفرین طبقه‌بندی می‌کند.

ویژگی‌های مبتنی بر "گرایشات" کارآفرین، مجموعه‌ای از باورها، حالات و رفتارهای شخصی فرد کارآفرین و به‌ویژه کنترلی که وی بر رفتار خویش احساس می‌کند را فاکتور تعیین‌کننده در موفقیت وی می‌داند این ویژگی‌ها بیشتر بر احساسات کارآفرین تمرکز دارند و سعی می‌کنند به شناخت عواملی بپردازند که منجر به احساسات قوی مانند لذت، جذابیت، استرس در کارآفرین می‌شود و سپس تأثیر این عوامل را در رفتار کارآفرین مورد مطالعه قرار می‌دهند.

دو رویکرد عمده در بررسی انگیزه‌های کارآفرینان وجود دارد: "انگیزش ذاتی" که بر این ویژگی بعضی از افراد اشاره دارد که خود را درگیر فعالیتی می‌کنند که نفع خاصی برای آنها ندارد و فقط به خاطر خود رفتار است که درگیر آن می‌شوند "توانایی تأثیرگذاری بر خود" نیز بر توانایی افراد در کنترل زندگی‌شان اشاره دارد به‌طور کلی افزایش این ویژگی در افراد منجر به افزایش کارایی در آنها می‌شود (۴).

از جمله ویژگی‌های رفتاری مهم و حیاتی در کارآفرینان فرایند تصمیم‌گیری است، تا زمانی که مؤسسه کوچک و نوپاست تصمیم‌گیری توسط فرد کارآفرین انجام می‌شود و وی نمی‌تواند این تصمیم‌گیری را به دستیاران و کارگزاران ارجاع دهد اما وقتی مؤسسه بزرگتر می‌شود بعضی از این تصمیمات باید به سرپرستان محول شود و این در حالی است که تصمیمات نهایی توسط خود فرد کارآفرین اتخاذ می‌گردد.

یکی دیگر از اقدامات اساسی که در رفتار کارآفرینان تجلی می‌یابد برنامه‌ریزی است ماهیت شغلی کارآفرینی، سرمایه‌گذاری طولانی مدت، انتخاب گزینه‌های متفاوت و عواقب به‌کارگیری آنها، مستلزم پیش‌بینی تغییرات و آمادگی

کارآفرینی اداری

در این نوع کارآفرینی، توسعه تولیدات، فرایندها و شیوه‌های جدید یا توسعه موارد موجود، اولویت بالایی دارد و به عنوان سرمایه‌گذاری جدید کارکنان فنی، علمی و مدیران و مجریان محسوب می‌شود مدیریت باید منابع و امکانات را حفظ کند و کارگران ماهر باید برای عقاید جدید تلاش کنند فرهنگ برای نوآوری، ارزشی به مراتب بالاتر از شرایط بروکراسی قائل است.

کارآفرینی شرکتی

کارآفرینی شرکتی به مفهوم تعهد شرکت به ایجاد و معرفی محصولات جدید و نظام‌های سازمانی نوین است. کارآفرینی شرکتی یک مفهوم چند بعدی است که فعالیت‌های شرکت را متوجه نوآوری محصول، نوآوری در فناوری، مخاطره‌پذیری و پیشگامی می‌سازد. کارآفرینان شرکتی افرادی هستند که محدودیت‌ها را می‌آزمایند و امکانات جدیدی را برای شرکت‌ها از طریق هدایت فرآیند نوآوری ایجاد می‌کنند، آن‌ها از قدرت و مهارت‌های خود در زمینه‌های بسیاری همچون توسعه محصول یا طراحی مهندسی و... استفاده می‌کند. در تعریفی دیگر آمده است که کارآفرینی شرکتی به مفهوم تعهد شرکت به ایجاد و معرفی محصولات جدید و نظام‌های سازمانی نوین است.

کارآفرینی فرصت‌گرایانه

این رویکرد بر ارزیابی و گسترش توسعه نوآوری‌های مبتنی بر فناوری داخلی و خارجی تأکید می‌کند. وجود یک محصول برتر نشانه‌های رویکرد فرصت‌گرایانه در قبال کارآفرینی درون سازمانی است.

کارآفرینی اکتسابی

در این مورد، کارآفرینی از طریق اکتساب توانایی‌های فنی سایر شرکت‌ها و از طریق همکاری، مشاوره یا انعقاد قرارداد با آن‌ها صورت می‌گیرد تا به دستاوردهای تکنولوژیکی آنها دست یابد.

کارآفرینی پرورشگاهی (Incubative entrepreneurship)

این امر نیازمند ایجاد واحدهای نیمه مستقل در شرکت‌های موجود برای اندیشیدن، آغاز کردن و تقویت شرکت‌های جدید است با توجه به مخاطره بالای نوآوری در فعالیت‌های شرکت‌های تجاری، واحدهای نیمه مستقل به کارآفرینی درون‌سازمانی کمک می‌کند.

کارآفرینی ابتکاری

در این رویکرد، نوآوری محدود به تقلید یا ایجاد تغییرات ساده در بسته‌بندی یا طراحی است.

کارآفرینی فردی

فرایندی است که کارآفرین طی می‌کند تا فعالیت کارآفرینانه‌ای را به طور مستقل به ثمر برساند به عبارت دیگر، کارآفرین مستقل با توجه به ویژگی‌های نوآوری و خلاقیت، منابع لازم را برای شروع یک کسب و کار جدید فراهم می‌کند به عبارتی دیگر، کارآفرین فردی است دارای ایده و فکر جدید که از طریق ایجاد یک کسب و کار (کسب و کار خانگی، کسب و کار اینترنتی، کسب و کار خانوادگی، کسب و کار کوچک و متوسط) با بسیج منابع که توأم با مخاطره مالی، اجتماعی آبرویی و حیثیتی می‌باشد محصول و خدمت جدید به بازار ارائه می‌نماید.

کارآفرینی سازمانی

در کارآفرینی سازمانی فرایند کارآفرینی توسط سازمان طی می‌شود تا همه کارکنان بتوانند در نقش کارآفرین انجام وظیفه کنند این نوآوری در سازمان، هم به محصولات و هم به نظام‌های مدیریتی سازمان بر می‌گردد.

کارآفرینی درون سازمانی

هر چند این نوع کارآفرینی نیز عملی فردی است ولی عمل و فرایند تحت نظارت و حمایت سازمان قرار می‌گیرد به طوری که کارآفرین فرایندی را طی می‌کند تا فعالیت کارآفرینانه‌ای را در سازمان سنتی به ثمر برساند. کارآفرینی درون‌سازمانی در سازمانی رخ می‌دهد که مانع از کارآفرینی می‌گردد به عبارت دیگر بسیاری از سازمان‌ها در ایجاد محیطی برای کارآفرینی ناتوان هستند کارآفرینان مجبورند تا موفقیت را در میان افرادی بیابند که حاضر نیستند به آنها کمک کنند یا واقعا نمی‌خواهند موفقیت آنان را شاهد باشند بنابراین کارآفرینان سازمان‌ها افرادی هستند که اغلب در فعالیت‌های کارآفرینی سازمان‌ها و بدون حمایت سازمانشان درگیرند.

کارآفرینی اجتماعی

کارآفرینی اجتماعی طیفی از موضوعات مختلف را شامل می‌شود از جمله تعریف رسالت، شناسایی فرصت‌ها، بسیج منابع، تمرین مسؤولیت‌پذیری، مدیریت ریسک، درک مشتری، نوآور بودن، مدیریت مالی و توسعه برنامه (۱۴) بنا به نظر برخی

کارآفرینی اجتماعی به هر تلاشی اشاره دارد که به طور گسترده برای حل مشکلات اجتماعی، آموزشی و اقتصادی به کار می‌رود. برخی دیگر به کارآفرینی اجتماعی از دیدگاه ایجاد یک مؤسسه اجتماعی که رویکردی خلاق به مشکل اجتماعی دارد می‌نگرند در برخی موارد کارآفرینی اجتماعی دارای مثال‌های تاریخی است مانند سوزان بی‌آنتونی که برای حقوق زنان کوشید و یا وینوبا بی‌هیو که برای کمک به مردم فقیر هند تلاش کرد همچنین جین مونت که بعد از جنگ جهانی دوم اقتصاد فرانسه را بازسازی نمود و یا جان وولمن که به آزادگی برده‌های آمریکایی کمک کرد.

آموزش کارآفرینی

سال‌هاست که موضوع کارآفرینی در کشورهای توسعه یافته مورد توجه دانشمندان، مسؤولان و مردم قرار گرفته است و یکی از پر طرفدارترین رشته‌های دانشگاهی گردیده است اهمیت به کارگیری کارآفرینی به آنجا رسیده است که بعضی آن را یکی از عوامل مؤثر تولید، مانند سرمایه کار (به غیر از نیروی انسانی) شناخته و به عنوان موتور اقتصادی معرفی می‌کنند (۱۵). تحقیقات نشان داده که بین رشد اقتصادی و تعداد کارآفرینان در یک کشور همبستگی مثبت وجود دارد کارآفرینان به علت قابلیت اشتغال‌زایی که دارند به کاهش نرخ بیکاری که خود از اهداف کلان اقتصادی - اجتماعی دولت‌ها می‌باشد کمک می‌نماید (۱۶). از طرف دیگر امروزه نیروی انسانی ماهر به عنوان منبع نامحدود و محور اصلی هر نوع توسعه مطرح شده است (۱۷).

آموزش کارآفرینی، امروزه به یکی از مهمترین و گسترده‌ترین فعالیت‌های نظام‌های آموزشی در سراسر جهان تبدیل شده است از دهه ۱۹۸۰ به بعد، سازمان‌های آموزشی برحسب ویژگی گروه‌های تحت آموزش و نیازهای محلی، ملی و حتی بین‌المللی برنامه‌های آموزشی متعددی را برای سازمان‌های مختلف طراحی و به اجرا در آورده‌اند در ایران نیز با توجه به نیاز به آموزش کارآفرینی برنامه‌هایی برای تربیت کارآفرین آغاز شده و فعالیت‌هایی در جهت تشویق کارآفرینی در بین جوانان شروع شده است.

در اهمیت آموزش کارآفرینی می‌توان به فعالیت سایر کشورها در این زمینه اشاره کرد، به طوری که دولت‌های اروپایی حمایت‌های ویژه‌ای را از آموزش کارآفرینی در

دانشگاه‌ها و دبیرستان‌ها با برگزاری مسابقات دانشجویی، برگزاری دوره‌های آموزشی و ارائه دروس مرتبط با کارآفرینی انجام داده‌اند. در ایالات متحده آمریکا نیز آموزش کارآفرینی با شدت و علاقه بیشتری در درون مؤسسات آموزشی (دانشگاه‌ها و دبیرستان‌ها) مورد توجه قرار گرفته است، به طوری که از دانشگاه‌ها و مدارس آنها برای کارآفرینی و نوآوری انتظار بیشتری می‌رود بر اساس تحقیقات گسترده‌ای که در ایالات متحده صورت گرفته، بسیاری از دانش‌آموزان از مقاطع پایین‌تر با کارآفرینی آشنا می‌شوند. این تحقیق نشان داد که با ایجاد درک مثبت درباره پرورش کارآفرینی می‌توان از طریق تمهیدات آموزشی به تربیت کارآفرینان اقدام کرد. برخی کشورهای آسیایی همچون هند، فیلیپین، مالزی و اندونزی گام‌های اساسی جهت حمایت از فعالیت‌های کارآفرینی برداشته‌اند، این حمایت‌ها شامل ارائه راهنمایی‌های عملی، مشاوره، ارائه تسهیلات مالی و برگزاری دوره‌های ویژه در خصوص کارآفرینی در درون دانشگاه‌ها می‌باشد و امروزه شرکت‌های دانشجویی و دانش‌آموزی در چنین کشورهای فعالیت خود را آغاز کرده‌اند (۱۸).

دوره‌های آموزشی کارآفرینی نه تنها جای خود را در بستر دروس دانشگاهی و در رشته‌های مختلف باز نموده، بلکه در دوره‌های مختلف تحصیلی از ابتدائی تا دبیرستان نیز مورد توجه قرار گرفته است گرچه امروزه تنوع این دوره‌ها، شرکت‌های موجود را نیز تحت پوشش قرار می‌دهد و دوره‌های متعددی جهت رشد، بقاء و کار آفرین نمودن سازمان‌های بزرگ طراحی شده، اما هدف اولیه از توسعه کارآفرینی همانا تربیت نمودن افراد متکی به نفس و آگاه به فرصت‌ها و به طور کلی افرادی است که تمایل بیشتری به راه‌اندازی کسب و کارهای مستقل دارند (۱۹).

مهم‌ترین اقدام برای توسعه کارآفرینی در کشورهای جهان سوم، آموزش آن در بین نیروهای جوان و تحصیل کرده بخش آموزش عالی است امروزه به این موضوع که چه توانایی‌هایی باید در مقاطع مختلف آموزش داده شود که بر روی انتخاب شغل فارغ‌التحصیلان اثر بگذارد توجه بسیاری شده است (۱۸). به همین منظور در سال‌های اخیر در کشورهای توسعه یافته و حتی در حال توسعه مباحث کارآفرینی نه تنها به

مبنای یک فکر و ایده نو است (۲۲). کارآفرینی یکی از موتورهای اصلی در توسعه اقتصاد است و در صورتی که به درستی مدیریت شود می‌تواند تأثیر شگرفی در اقتصاد یک ملت داشته باشد.

اهمیت کارآفرینی انکارناپذیر و پرداختن به آن از ضروریات حال حاضر کلیه کشورها است. بر اساس بررسی‌های به عمل آمده، نقش و جایگاه کارآفرینی کاملاً مشخص و پرداختن به آن جزو برنامه‌های اصلی طرح‌های توسعه کارآفرینی کشورها است. اهدافی که در برنامه‌های آموزش و پرورش کارآفرینان پیگیری می‌شود عبارتند از: تربیت کارآفرینان جدید، هدایت کارآفرینان به سمت کسب مهارت‌های لازم و ارائه مهارت‌های لازم به آنان به منظور بالا بردن میزان موفقیت آنان در کسب و کارهایی که شروع می‌نمایند.

پژوهش‌های زیادی نیز نشان می‌دهند یکی از مهمترین عامل مؤثر در حرکت کارآفرینی، آموزش می‌باشد. امروزه به علت افزایش گرایش افراد، به‌خصوص جوانان به انجام فعالیت‌های کارآفرینانه، آموزش کارآفرینی، به عنوان موضوعی مهم در جوامع علمی و غیر علمی تبدیل شده است پژوهش‌ها نشان می‌دهد که مهمترین عامل مؤثر در حرکت کارآفرینی از قوه به فعل، بروز روحیه کارآفرینی در افراد از طریق آموزش می‌باشد و مناسب‌ترین محیط برای پرورش کارآفرینان، در هر جامعه‌ای، محیط‌های آموزشی و به‌ویژه مدارس (از ابتدایی تا دبیرستان) می‌باشد (۲۳). از این‌رو عامل انسانی مهمترین جنبه کارآفرینی بود و آموزش نیروی انسانی در روند پیشرفت کارآفرینی تأثیر بسزایی داشته و خواهد داشت. امروزه آموزش کارآفرینی به یکی از مهمترین و گسترده‌ترین فعالیت مؤسسات آموزشی مثل دانشگاه‌ها، آموزشگاه‌های محلی، آموزشگاه‌ها، مؤسسات غیر انتفاعی آموزشی، سازمان‌ها و بنگاه‌های خیریه و مذهبی و ... تبدیل شده است (۲۴).

در ادبیات گذشته نیز، برخی نشانه‌ها مبتنی بر ارتباط معنی‌دار بین آموزش کارآفرینی و متعاقب آن فعالیت‌های کارآفرینی است، لذا بر این اساس مقاله حاضر مفهوم کارآفرینی و آموزش کارآفرینی و اهداف آن را مورد بررسی قرار داد.

حیطه تعلیم و تربیت کشیده است، بلکه دانشگاه‌ها نیز مراکز کارآفرینی و دانشکده‌هایی بدین منظور تأسیس نموده‌اند (۲۰). امروزه کمتر دانشگاهی را می‌توان یافت که تنها یک دوره را در خصوص کارآفرینی ارائه نماید در بیشتر دانشکده‌ها، سری کاملی از دوره‌های کارآفرینی تهیه و ارائه می‌گردد (۱۹).

در حال حاضر آموزش کارآفرینی به آسانی در دسترس می‌باشد، بخش حرفه‌ای‌سازی کارآفرینی بیش از ۲۰ سال است که ایجاد شده است قسمت اصلی دانش و مهارت‌های کارآفرینی در ۲۰ سال گذشته، شانس موفقیت کارآفرینانه را افزایش داده است (۲۰).

هدف آموزش کارآفرینی

به‌طور کلی می‌توان اهداف مختلف دوره‌های آموزشی را در شش مورد دسته‌بندی نمود که عبارتند از:

- کسب دانش مربوط به کارآفرینی
 - کسب مهارت در تحلیل فرصت‌های اقتصادی و ترکیب برنامه‌های عملیاتی
 - تعیین و تقویت ظرفیت، استعداد و مهارت کارآفرینی
 - القای مخاطره‌پذیری در فنون تحلیلی
 - توسعه همفکری و حمایت متقابل در جنبه‌های انحصاری کارآفرینی
 - تقویت نگرش‌ها در جهت پذیرش تغییر (۱۹).
- "هنری" و همکاران معتقدند؛ اهداف آموزش کارآفرینی براساس مراحل رشد و چرخه کسب و کار متفاوت است اهداف آموزش کارآفرینی در سطح آموزش عالی باید متمرکز بر توسعه رفتارها، ویژگی‌ها و مهارت‌های مورد نیاز فراگیران برای راه‌اندازی مدیریت یک کسب و کار قابل اجرا و عملی از طریق فراهم نمودن فرصت‌های مناسب و کافی برای فراگیران به‌منظور کسب تجربه کافی و لازم متمرکز گردد (۲۱).

نتیجه‌گیری

کارآفرینی مفهومی است که همراه با خلقت بشر وجود داشته است به تعبیر دیگر کارآفرینی کانون و مرکز ثقل کار و تلاش و پیشرفت بشر در عصر جدید تلقی می‌شود و به زبان ساده، کارآفرینی یا همان فرایند تاسیس و یا توسعه کسب و کار بر

References

1. Goudarzvand Chegini M, Forouzanfar E. The effect of the implementation of the three principles of total quality management in entrepreneurial organizations. *Journal of Royesh* 2007; 5(19): 4-12. [In Persian].
2. Rezaeaiian A. Principles of organization and management. Tehran, Iran: Samt Publications; 2016. [In Persian].
3. Nahid M. How and why entrepreneurship and corporate entrepreneurship at a glance *Business Reviews* 2009; 34.
4. Gustavsson V, Smith JB, Mitchell RK. To find or not to find: how do opportunity identification cognitions differ by task? *Frontiers of Entrepreneurship Research* 2006; 26(8).
5. Ardichvili A, Cardozo R, Sourav R. A theory of entrepreneurial opportunity identification and development. *Journal of Business Venturing* 2003; 18: 105-23.
6. Ibrahim AB, Soufani K. Entrepreneurship education and training in Canada: a critical assessment *Education + Training* 2002; 44(8-9): 421-30.
7. Reaves BB. Entrepreneurial success: A phenomenological study of the characteristics of successful female entrepreneurs [Thesis]. Tempe, AZ: University of Phoenix; 2008.
8. McClelland DC, van Nostrand D. The achieving society. *The Journal of Economic History* 1963; 23(1): 118-21.
9. Dehghanpoor Farashah A. Entrepreneurship, definition and features. *Quarterly Industry* 2002; 33: 8-3. [In Persian].
10. Gholamreza Rezaei A, Shahrivari A. Introduction to entrepreneurship digital Tehran, Iran: Zanis Publications; 2007. [In Persian].
11. Saedikia M. Fundamentals of entrepreneurship. Tehran, Iran: Kia Publications; 2007. [In Persian].
12. Halttunen J. Award- winning entrepreneurship education from Finland Jyvaskyla University of Applied Sciences (Polytechnic), Finland: OECD LI MHE conference Copenhagen, Denmark [Online]; [cited 2006]; Available from: URL: <https://www.oecd.org/edu/imhe/37544053.pdf>
13. Ahmadpur Dariani M, Maleki A. Advanced entrepreneurship. Tehran, Iran: Rahedanesh Publications; 2011. [In Persian].
14. Davis S. Social entrepreneurship: toward an entrepreneurial culture for social and economic developmen Arlington, VA: Asoka; 2002.
15. Samad Aqayi J. Entrepreneurial organization. 1sted. Tehran, Iran: State Management Training Center; 1998. [In Persian].
16. Vares H. The reforming state enterprises; 2009. [In Persian].
17. Kia Kojoor D, Fazel Visser E. Identify internal obstacles, environmental and outcomes of corporate entrepreneurship. *Journal of Industrial Strategic Management* 2010; 7(20): 94-108. [In Persian].
18. Man TWY, Lau T. The context of entrepreneurship in Hong Kong: An investigation through the patterns of entrepreneurial competencies in contrasting industrial environments. *Journal of Small Business and Enterprise Development* 2005; 12 (4): 464- 81.
19. Ahmad Pur Dariani M. Definitions, theories, models. Tehran, Iran: Jajarmi Publications; 2008. [In Persian].
20. Kutzhanova N. Entrepreneurial skill development and how best to assist entrepreneurs: Policy implications for enterprise development practice [Thesis]. Louisville, KY: University of Louisville; 2007.
21. Hisrich RB, Peters-Michael P. Entrepreneurship. New Yurk: McGraw-Hill; 2002.
22. Yadollahi Farsi J, Azizi Zeiarat O, Khastar H. To examine the structure and Entrepreneurship (CASE STUDY: private banks in Tehran). *Entrepreneurship development* 2009; 2(5): 55-80. [In Persian].
23. Hoseinikhah A. Entrepreneurship education in schools. *Journal of Curriculum Studies* 2008; 3(11): 66-94. [In Persian].
24. Hosseini R, Hosseini E. Entrepreneurship education: a new approach to solving the problem of employment of graduates in agriculture The National Conference of the Knowledge-Based Entrepreneurship and Business Management. Mazandaran, Iran; 2011. [In Persian].

Entrepreneurship Education

Hanie Shami Zanjani¹, Seyed Hasan Mousavi¹

Review Article

Abstract

Aim and Background: In today's changing world, communities and organizations are successful that can establish a meaningful relationship between scarce resources, management capability and human resources entrepreneurship. In other words, the community and organizations development, need to the appropriate substrates for human resources equipped with knowledge and skills of entrepreneurship that they can manage and conduct other community resources and organizations towards achieving development using this valuable capability Education is a one of the suitable substrates. There are different views on the definition of entrepreneurship and it's need to interdisciplinary perspectives for fully understand the concept of "entrepreneur" Definition of entrepreneurship goes back to its nature and researchers in different fields of psychology, sociology, economics, industry and even the history. Many governments in developed and developing countries encourage and guide people with entrepreneurial characteristics to entrepreneurship training and entrepreneurial activities. In general, there are three main reasons that countries pay attention to entrepreneurship and education: wealth production, technology development, productive employment many studies show that creating an entrepreneurial spirit, is the most important factor for the actual entrepreneurship and it is provided to education. Given the importance of entrepreneurship education, the questions naturally arise: What is entrepreneurship? What is entrepreneurship education? What is experts' opinion about it? So this paper explores the concept of entrepreneurship, its characteristics, types, goals and education.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurship education, Entrepreneurs.

Citation: Shami Zanjani H, Mousavi SM. **Entrepreneurship Education**. WJEM 2016; 2(1): 57-65.

Received date: 15.01.2016

Accept date: 17.03.2016

1- PhD Student of Educational management, Management and Economics, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Corresponding Author: Hanieh Shami Zanjani, Email: hanieh_shami@yahoo.com